Positionpaper BE4YOU2[1] over kindermishandeling in jeugdzorg

Door Marlene van Steensel, oprichter BE4YOU2, oktober 2026

Een kind heeft recht op bescherming tegen mishandeling en geweld. Het VN-Kinderrechtenverdrag verplicht de overheid kinderen hiertegen te beschermen, veiligheid te bieden en ontwikkeling mogelijk te maken. Het is onaanvaardbaar dat kinderen die vanwege onveiligheid thuis uit huis worden geplaatst, vervolgens opnieuw slachtoffer worden van mishandeling op de plek die veiligheid had moeten bieden.

Vanuit BE4YOU2 zien we twee hardnekkige kwesties.

1. Een structureel probleem van grote omvang dat al meer dan vijftig jaar voortduurt

Al meer dan vijftig jaar wordt uithuisplaatsing ingezet als beschermingsmaatregel, toch blijkt uit veel onderzoek dat uithuisplaatsing geenszins een garantie biedt voor veiligheid van kinderen. Commissie-De Winter concludeert in 2019 in het rapport *Onvoldoende beschermd* dat kinderen in de jeugdzorg gedurende vele decennia onvoldoende beschermd zijn geweest tegen fysiek, psychisch en seksueel geweld. Naar schatting maakte één op de tien voormalige jeugdzorgcliënten vaak tot zeer vaak geweld mee. Ook de omvang van de tijdelijke tegemoetkomingsregeling van het Schadefonds maakt duidelijk hoe groot het probleem was. Uiteindelijk werden 27.454 aanvragen ingediend en in totaal € 111,5 miljoen uitgekeerd.

In deze vijftig jaar is er een batterij aan onderzoeken en verbeterplannen geproduceerd. Ook het onderzoek Explosieve Ervaringen[2] van BE4YOU2 en de Erasmus Universiteit laat zien hoe ernstig de gevolgen van mishandeling zijn en hoe deze kon voortduren doordat niet het kind, maar het imago van de instelling werd beschermd. De overheid heeft onlangs twaalf miljoen euro uitgetrokken voor herstelmaatregelen voor mensen die in de gesloten jeugdzorg zijn mishandeld. En vandaag, 20 oktober 2026, meldt het nieuws opnieuw ernstige beschuldigingen van mishandeling, ditmaal in een Nederlands gezinshuis in Spanje. Zij ontvingen gedurende twintig jaar tientallen miljoenen euro's aan zorggeld. De behandelmethoden waren bekend en gericht op het breken van kinderen; deskundigen spreken van structurele mishandeling en kindermarteling**.**

2. De gevolgen zijn vaak levenslang

Kindermishandeling leidt tot angst, psychische klachten, relatieproblemen en moeite om volwaardig deel te nemen aan de samenleving. In plaats van met een veilige basis aan hun volwassen leven te beginnen, dragen mensen de gevolgen van mishandeling met zich mee. Daar komt bij dat jongeren de jeugdzorg vaak met weinig of niets verlaten en een aanzienlijk deel van hen dak- of thuisloos wordt. Dit is niet alleen een trieste uitgangspositie voor de jongeren zelf, maar brengt ook hoge maatschappelijke kosten met zich mee.

Drie concrete aanbevelingen vanuit BE4YOU2:

1. Verplaats de aandacht en middelen naar tijdige, passende hulp.
Durf te bezuinigen op de jeugdzorgketen maar investeer in praktische, intensieve hulp aan gezinnen

[1] BE4YOU2 zet zich in voor het verzamelen, borgen en benutten van collectieve kennis van (voormalige) jongeren in de jeugdzorg, als gelijkwaardige kennisbron voor onderzoek, beleid en praktijk.
[2] Explosieve Ervaringen: Onderzoek naar kindermishandeling, erkenning en eerherstel van oud-bewoners van Jeugddorp De Glind, Harder & Van Steensel, 2026.

wanneer de opvoedingssituatie uit evenwicht raakt. Zet middelen en medewerkers in waar zij kinderen en gezinnen rechtstreeks kunnen ondersteunen. Bestrijd armoede en zorg dat mensen die hun kinderen mishandelen passende hulp krijgen. Onderzoek daarbij de mogelijkheid om de pleger tijdelijk buiten het gezin te laten wonen, zodat het kind in de eigen, vertrouwde omgeving kan blijven.

Maak jeugdhulporganisaties verantwoordelijk voor het op orde brengen van de Big 5 voordat jongeren de jeugdzorg verlaten: wonen, opleiding, werk, een sociaal netwerk en zorg voor psychisch en lichamelijk welzijn. Verander ook de financieringssystematiek: niet het probleem of de diagnose, maar de behaalde resultaten moeten leidend zijn.

2. Maak ervaringen van betrokkenen leidend in onderzoek en begeleiding.
Borg de structurele inzet van onafhankelijke ervaringsdeskundigen als belangrijke kennisdragers bij onderzoek, beleidsontwikkeling en de vormgeving en evaluatie van hulp. Gebruik hun ervaringen om patronen te herkennen en te toetsen of maatregelen werkelijk bijdragen aan veiligheid en ontwikkeling. Positief is dat partijen als De Jeugdstem, het Landelijk Orgaan Cliëntenraden en onderzoekers op het terrein van risicojeugd naar aanleiding van de aanbevelingen in *Explosieve Ervaringen* en BE4YOU2 initiatief nemen voor een landelijk expertisecentrum waarin deze kennis een centrale plek kan krijgen. Investeer in deze ontwikkeling.

3. Borg verantwoordelijkheid, zorg voor onafhankelijk onderzoek en verbind gevolgen aan bevindingen.
Zorg voor onafhankelijk onderzoek en verbind consequenties aan de bevindingen. Laat jeugdzorgorganisaties waar kindermishandeling plaatsvindt niet langer hun eigen onderzoek uitvoeren. Neem als overheid de regie terug en zorg dat ernstig tekortschieten passende gevolgen heeft. Treed niet alleen op tegen professionals die kinderen mishandelen of seksueel misbruiken, maar ook tegen professionals en bestuurders die nalaten in te grijpen. Verbind, afhankelijk van de bevindingen, arbeidsrechtelijke en strafrechtelijke consequenties aan hun handelen of nalaten en stel verantwoordelijken waar mogelijk aansprakelijk.

Maak het voor (ex-)cliënten mogelijk om hun recht te halen. Door uiteenlopende factoren is dat nu bijzonder moeilijk. Hun verhalen worden in twijfel getrokken en belangrijke informatie die nodig is om aangifte te doen, wordt niet verstrekt. Zorg daarom voor toegang tot dossiers, onafhankelijke juridische ondersteuning en financiële steun bij juridische procedures. Verhaal de kosten waar mogelijk op de jeugdzorgorganisaties die verantwoordelijk zijn voor het toebrengen van schade aan kinderen.

Tot slot: Geloof kinderen in wat zij vertellen en zorg dat zij veilig zijn. Het wetsvoorstel Kind Eerst is daarvoor een goede aanzet, mits het ook in de jeugdzorg wordt geïmplementeerd. Vraag daarbij de input van onafhankelijke ervaringsdeskundigen.

Hanteer het uitgangspunt *first do no harm*: stel altijd het belang en de veiligheid van het kind centraal en vraag je bij iedere beslissing af of de betrokken persoon, de plaatsing of de gekozen stap daadwerkelijk bijdraagt aan de veiligheid en het welzijn van het kind, ook op de langere termijn.